

Handläggare
Sara Heppling Trygg
Telefon: 08-508 24 016
Anna Bolinder

Till
Skärholmens stadsdelsnämnd

Skärholmen som tyngdpunkt och regional kärna - att komma vidare.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Att stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande.

Att tjänsteutlåtandet skickas till
Exploateringsnämnden, Stadsbyggnadsnämnden,
Trafiknämnden, Utbildningsnämnden samt
Stadshus AB för kännedom.

Kerstin Sandström
Stadsdelsdirektör

Rune Ney
Avdelningschef
Stadsutveckling

Sammanfattning

Kungens kurva - Skärholmen är en av de regionala stadskärnor som identifieras i RUFS 2010. År 2004 antog Huddinge kommun och Stockholms stad gemensamt ett strategiskt utvecklingsprogram för området. Skärholmen utpekades i Promenadstaden också som en av Stockholms attraktiva tyngdpunkter. Men utvecklingen är mycket ojämn mellan de båda områdena Skärholmen och Kungens kurva. Därtill har det mest omfattande utvecklingsarbetet bedrivits just för området Kungens kurva.

Bostadsproduktionen i Skärholmens stadsdelsområde har, i motsats till utbyggnadsvisionens intentioner, under en lång tid varit eftersatt. Sedan 2008 och fram till idag har inte en enda lägenhet färdigställts i Skärholmens stadsdelsområde. Liksom ett aktivt stadsbyggande är infrastrukturen och särskilt kollektivtrafiken med de avgörande tvärförbindelserna idag fortfarande avlägsna.

För att vända dagens negativa utveckling krävs det helhetsgrepp som tyngdpunktsarbetet i Skärholmen bör innebära och Skärholmen bör därför prioriteras i planeringen av kommande tyngdpunktsarbeten i Stockholms stad.

Förvaltningen föreslår att en projektgrupp tillsätts motsvarande den för Farstas tyngdpunktsarbete, för att arbeta fram en övergripande stadsbyggnadsstrategi för Skärholmens stadsdelsområde. Dessa behöver omfatta stadsbyggnadsstrategier och infrastruktur såväl som näringslivsutveckling och utbildningsfrågor.

Förvaltningen föreslår även att busstorget vid Skärholmens centrum byggs om inom en snar framtid för bättre tillgänglighet och utökad kapacitet så att fler linjer med tätare intervall kan angöra Skärholmens centrum

Bakgrund

Kungens kurva - Skärholmen är en av de regionala stadskärnor som identifieras i RUFS 2010. År 2004 antog Huddinge kommun och Stockholms stad gemensamt ett strategiskt utvecklingsprogram för området.

Syftet var att skapa en gemensam stadsmiljö och förankra visionen ”Kungens kurva - Skärholmen är en av Stockholmsregionens mest attraktiva arbetsplatser, med varierat utbud av handel, arbetsplatser, nöje och service och fungerar som ett alternativ till city.” Visionen för Kungens kurva - Skärholmen är i linje med Vision 2030 - Ett Stockholm i världsklass, som beskriver en stad som är mångsidig, upplevelserik, innovativ och växande, en stad för medborgarna. Stockholms stads översiktsplan – Promenadstaden och Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2010 (RUFS) framhåller att förutsättningen för att nå visionen är att samtliga stadsdelsområden utvecklas mot en sammanhållen stad vilket också är ett av målen med sammankopplingen av Kungens kurva - Skärholmen.

Skärholmen utpekats i Promenadstaden också som en av Stockholms attraktiva tyngdpunkter vilket föranleder särskilda satsningar enligt en av Stockholms stads stadsbyggnadsstrategier för hållbar tillväxt och utveckling, och för ett Stockholm i världsklass. Enligt Promenadstaden ska samtliga tyngdpunkter i Stockholms stad genom omfattande engagemang från många aktörer och utifrån ett helhetsperspektiv utvecklas till mångsidiga och täta stadsmiljöer med en blandning av boende, parker, verksamheter etc.

Skärholmens stadsdelsförvaltning arbetar enligt uppdrag för att Skärholmen ska utvecklas som en av Stockholms tyngdpunkter, och som en regional kärna tillsammans med Kungens kurva.

Ärendet

En regional kärna - visioner och pågående arbete

Arbetet för utveckling av den regionala kärnan Kungens kurva - Skärholmen har pågått sedan många år tillbaka. Efter att det strategiska programmet för utvecklingen av Kungens kurva – Skärholmen antogs 2004, har omfattande handlingsplaner och utredningar för området tagits fram. De samverkans- och strategigrupper som arbetar med utvecklingen har bidragit med bred och djupgående kunskap om de förutsättningar som råder, framförallt för handel och infrastruktur i den regionala kärnan.

Enligt RUFSS 2010 och visionen för Kungens kurva - Skärholmen bör fokus riktas såväl mot infrastruktur, bostäder, utbildning och transport för utvecklingen av en regional kärna. En fortsatt och utökad produktion av bostäder och lokaler för näringslivet och service är avgörande för tyngdpunktens och den regionala kärnans tillväxt och utveckling. Utbudet av bostäder och boendemiljöer ges stor betydelse för stadsdelarnas attraktivitet.

2009 antogs så en utbyggnadsvision och illustration för utvecklingen, baserad på visionen Kungens Kurva – Skärholmen, se bilaga 1 och 2, och som sträcker sig till år 2030. Ett antal mål har lyfts fram som viktiga utgångspunkter för utbyggnadsvisionen och illustrationen. Bland annat ska, till 2030, ytterligare cirka 3 000 lägenheter i omlandet kring Kungens kurva - Skärholmen ha färdigställts och den regionala stadskärnan ska vara tydlig för alla som passerar på motorvägen. Spårväg Syd och förbifart Stockholm ska vara färdigställda. Kungens kurvas norra trafikplats ska ha byggts om och Vårbergsvägen ha knutits samman med Ekgårdsvägen. Området ska erbjuda en mängd olika upplevelser liksom attraktiv kontors- och hotellbebyggelse kopplat till shopping. Den offentliga miljön ska ha förbättrats med bland annat nya torgbildningar, mötesplatser och stråk. Gång- och cykelvägnätet ska vara väl utbyggt och framkomligheten ska ha förbättrats i området för såväl cyklister, gående som bilister. En tryggare, säkrare och mer stadslig karaktär ska ha skapats. För samtliga punkter se bilaga 2.

Fokus på Kungens kurva

Något som framgår tydligt i arbetet med utveckling av den regionala kärnan Kungens kurva - Skärholmen är att ett områdes framgångar och styrkor inte alltid innebär samma utveckling i det intilliggande området, ett områdes attraktivitet kan vara väl avgränsat och utvecklingen är mycket ojämn mellan de båda områdena Skärholmen och Kungens kurva. Därtill har det mest omfattande utvecklingsarbetet bedrivits just för området Kungens kurva.

Skärholmen – del av en regional kärna?

Bostadsproduktionen i Skärholmens stadsdelsområde har, i motsats till utbyggnadsvisionens intentioner, under en lång tid varit eftersatt.

De få byggprojekt som pågår och är planerade är av sådan liten skala att de inte har någon reell betydelse för målet att genom bebyggelse ena den regionala kärnan. Sedan 2008 och fram till idag har inte en enda lägenhet färdigställts i Skärholmens stadsdelsområde. Samtidigt uttrycks i flertalet utredningar en motsättning och en konkurrenssituation kring markanvändning för arbetsplatser gentemot bostäder i söderort. Markägoförhållandena i Kungens kurva skiljer sig markant från de i Skärholmens stadsdelsområde. En stor del av marken i Kungens kurva ägs av privata aktörer och utrymmet för bostadsproduktion är mycket begränsat till skillnad från Skärholmen som har stora markresurser för ett omfattande bostadsbyggande. Med utgångspunkt i dessa förhållanden bör det finnas goda förutsättningar för ett växande bostads- och stadsbyggande inom Skärholmens stadsdelsområde.

De sedan länge formulerade planerna på en överdäckning av E4/E20 står idag still på grund av framförallt tekniska, men även ekonomiska problem. Tyvärr har turerna kring överdäckning såväl som den pågående planeringen och utredningarna för Förbifarten och Spårväg syd bidragit till de omständigheter som försvårar större bostadsprojekt i Skärholmen. Samtidigt är motorvägen en åtskiljande barriär mellan Stockholms stad och Huddinge kommun och framhållen som det största fysiska hindret för ett sammankopplat område och en enhetlig södra entré till huvudstaden.

Liksom ett aktivt stadsbyggande är infrastrukturen och särskilt kollektivtrafiken med de avgörande tvärförbindelserna idag fortfarande avlägsna. Trafikförvaltningen, tidigare SL anser att det inte är samhällsekonomiskt lönsamt att anlägga en spårväg på grund av bristande befolkningsunderlag och för liten tidsvinst för resenärer. Istället föreslås utveckling av busstrafiken inom regionen och att möjligheterna för Bus Rapid Transport bör utredas. Medan diskussionerna om den bästa lösningen pågår står medborgarna i söderort, inklusive Skärholmen, fortfarande utan tillfredställande kollektiva tvärförbindelser.

Arbetet för regional utveckling har att förhålla sig till att Skärholmen idag är ett av de stadsdelsområden i Stockholm stad som under det senaste årtiondet blivit alltmer resurssvagt.

Arbetslösheten och ohälsotalen är höga, andelen med försörjningsstöd är hög, utbildningsnivån är låg och inkomstutvecklingen är svag i jämförelse med staden. Skärholmens kommunala gymnasieskola är nedlagd och statistik visar att måluppfyllelsen i Skärholmens skolor sammantaget blir allt lägre. En nyligen publicerad artikel i DN Sthlm illustrerar detta tydligt genom att visa hur Skärholmen ligger i botten när man ser på hur skillnader i skolresultat ökar i stadens olika delar. Se bilaga 3. Denna utveckling, liksom för bostadsbyggandet, står i rak motsats till samtliga av Stockholm stads visioner för söderort och det fokus på utbildning kopplat till handel som finns för den regionala kärnan Kungens kurva - Skärholmen.

Fler bostäder och stabil näringslivsutveckling, utbildning och infrastruktur är grundläggande förutsättningar såväl som målsättningar för att uppnå visionen med Kungens Kurva - Skärholmen. På många sätt förutsätter dessa utvecklingsområden varandra, utan det ena uteblir det andra och med det ena kommer det andra.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsutveckling.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Behovet av ett samlat tyngdpunktsarbete

I Promenadstaden lyfts handel och kopplingen till Kungens kurva fram som utgångspunkten för Skärholmen som tyngdpunkt. Men dagens situation inom praktiskt taget alla utvecklingsområden tyder på att det snarare är tyngdpunktsarbetet som är en förutsättning för utveckling mot en regional kärna. För att vända dagens negativa utveckling krävs det helhetsgrepp som tyngdpunktsarbetet i Skärholmen bör innebära och Skärholmen bör därför prioriteras i planeringen av kommande tyngdpunktsarbeten i Stockholms stad.

För att exempelvis utbildning ska vara en drivkraft för regionens utveckling måste skillnader i skolresultat i regionen minska och förutsättningar för högre utbildningar förbättras.

Detta arbete bör utgöra en prioriterad del i ett omfattande tyngdpunktsarbete, parallellt med det regionala utvecklingsarbetet.

Näringslivet och framförallt handel väljer i dagsläget att lokalisera sig till de områden som just nu är mest attraktiva - platser där aktivitet pågår lockar. Förvaltningen delar bedömningen som görs i RUFS 2010, att regionala kärnor som domineras av handel behöver utveckla ett mer diversifierat näringsliv. Oavsett inriktning på näringslivsutveckling behöver Skärholmen växa för att driva på utvecklingen av mötesplatser, kultur, service och arbetsplatser såväl inom som i anslutning till stadsdelsområdet.

Förvaltningen anser att Skärholmen är i behov av motsvarande Stockholms stads satsning på Farsta Large - med visionen ”*År 2030 är Farsta den levande kompletta stadsdelen som visar vägen för ett expanderande söderort. En stadsdel för alla, där man bor och arbetar och mångfalden berikar stadslivet.*”. En övergripande stadsbyggnadsstrategi är framtagen utifrån Farstas förutsättningar och möjligheter och ett antal olika samverkansprojekt har startats för att möjliggöra visionen för Tyngdpunkt Farsta och för att säkerställa att det till 2030 skapas fler arbetsplatser och fler bostäder, men också för till exempel att stärka handels- och mötesplatsen Farsta centrum. Parallellt pågår programarbete som ska fungera som underlag för den fysiska miljöns utveckling. Utifrån programmet utformas sedan flera detaljplaner. För att få in synpunkter till programarbetet har intervjuer, enkätundersökningar och fokusgruppintervjuer genomförts och ytterligare olika typer av dialog kommer att ske framöver.

När det gäller Kungens kurva – Skärholmen lyfts överdäckningen av E4/E20 fram, i visioner och planering, som det som slutligen kommer ena och hålla samman den framtida regionala kärnan. Det är ett långsiktigt mål, och bör så vara, men för att visionen såväl som handlingsplaner och strategier ska vara trovärdiga och för en långsiktigt social och ekonomisk utveckling för boende i Skärholmen krävs en samsyn och ökad förståelse för komplexiteten i att skapa goda förutsättningar för utveckling.

Samtidigt måste Skärholmens styrkor lyftas fram, det goda som finns och som är värt att satsas på måste ges utrymme genom ett inifrånperspektiv.

Bilden av Skärholmen som en plats att satsa på måste tydliggöras för de boende, företagare och besökare som planerna avser locka. Den regionala kärnan måste visualiseras i stadsrummet. Därför är tyngdpunktsarbetet eller motsvarande en förutsättning för en enad regional ytterstadskärna.

Förvaltningen föreslår att en projektgrupp tillsätts motsvarande den för Farstas tyngdpunktsarbete, för att ta fram en övergripande stadsbyggnadsstrategi för Skärholmens stadsdelsområde. Dessa behöver omfatta stadsbyggnadsstrategier och infrastruktur såväl som näringslivsutveckling och utbildningsfrågor. För Skärholmen som halkat efter i den socioekonomiska utvecklingen krävs en tydlig vision och mer resurser för att klara en positiv utveckling än vad som krävs för andra områden. Visionen måste spegla de specifika behoven för Skärholmen för vi ska nå målet om att Skärholmen framstår som ett gott alternativ vid val av boende och/eller arbete, nu och i framtiden.

Det är dock viktigt att påpeka att vikten av att satsningar på tvärförbindelser inte skjuts upp ytterligare på grund av arbete med övergripande strategiska frågor. Skärholmens stadsdelsförvaltning förespråkar fortfarande en framtida Spårväg Syd, men anser att oavsett spårväg bör motsvarande bussförbindelser, förslagsvis Bus Rapid Transport, inom söderort inrättas omgående. Om detta blir en permanent eller tillfällig lösning får då de vidare utredningarna för en spårvägsdragning utvisa. Busstorget vid Skärholmens centrum har dock i dagsläget inte kapacitet att klara mer trafik och förvaltningen föreslår därför att busstorget vid Skärholmens centrum byggs om inom en snar framtid för bättre tillgänglighet och utökad kapacitet så att fler linjer med tätare intervall kan angöra Skärholmens centrum.

1. Utbyggnadsvision. Visionen Kungens kurva - Skärholmen
2. Reviderad handlingsplan för utvecklingen av den regionala kärnan Kungens kurva Skärholmen 2009
3. Artikel DN 2013-04-22 "Ungdomarna får se framtiden köra förbi"
4. Vision Kungens kurva – Skärholmen. Revidering och lägesrapport. Utlåtande 2010:47 RI (Dnr 319-2454/2009)